

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

לכיתות י"א

היסטוריה

תוכנית חדשה – 70%

הוראות לנבחן

בשאלון זה שני חלקים: חלק א (פרק ראשון) וחלק ב (פרק שני, פרק שלישי, פרק רביעי).

משך הבחינה: משך הזמן המוקצב לשני חלקי השאלון הוא שלוש שעות ללא הפסקה.

לחלק א מוקצבת שעה אחת בלבד. כשתסיים לענות על חלק א, אף אם לא הסתיימה השעה,

מסור למשגיח את מחברת הבחינה, את ספר הלימוד ואת כותרות יחידות ההוראה "איך יכול

אדם", וקבל ממנו את חלק ב של השאלון.

אין לחזור לחלק א לאחר מסירת מחברת הבחינה למשגיח.

חלק א

א. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה פרק אחד.

עליך לענות על שאלה אחת מפרק זה.

פרק ראשון – (1×33) – סך הכול $33 \frac{1}{3}$ נקודות.

ב. חומר עזר מותר בשימוש:

1. ספר הלימוד שאושר בנושא **מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה.**

בספר יכולים להיות סימונים במדגש (מרקר) או בעיפרון, אך לא הערות בכתב, וכן

סימונים של תקופות או נושאים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.

2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טייטה" בראש כל עמוד המשמש טייטה.

כתיבת טייטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

חלק א

פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה (33 $\frac{1}{3}$ נקודות)

- שים לב:** 1. בפרק זה תוכל להיעזר בספר הלימוד שאושר בנושא **מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה**. כמו כן תוכל להיעזר בעותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
2. בסעיפים שבהם התבקשת להביא מקור מספר הלימוד, עליך לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

ענה על אחת מן השאלות 1-3.

1. נאציזם – אידאולוגיה ומעשה

א. לפניך קטע מן הספר "מאבקי" ("מיין קאמפף") מאת אדולף היטלר.

סלידתי [הרתיעה שלי] מן המדינה ההבסבורגית* גדלה מיום ליום, ערב רב [תערובת] שכזה: צ'כים, פולנים, הונגרים, רותנים, סרבים וקרוואטים ותמיד החיידק היהודי – אויב המין האנושי, נמצא בכל מקום ובכל זמן. ככל שגרתי יותר זמן בעיר הזו [וינה] כך שנאתי יותר את הערב רב המבחיל הזה של עמים זרים, שתקעו יתד על הקרקע הטהורה של התרבות הגרמנית. [...] היהודי שואף להרוס את היסודות הגזעיים של העם שאותו החליט לשעבד, הוא מנסה מזה זמן מה להרוס את האינטליגנצייה הלאומית וכך מאלץ את העמים להיות לו לעבדים.

(א' היטלר, מאבקי, מתוך א' נוה, המאה ה-20: מאה שהפכה סדרי עולם, ספרי תל אביב, 1995, עמ' 92)

* הקיסרות האוסטרית-הונגרית שבה שלט בית הבסבורג. הקיסרות התפרקה בעקבות מלחמת העולם הראשונה.

— הסבר כיצד אחד מן העקרונות של האידאולוגיה הנאצית בא לידי ביטוי בקטע המקור.

— בחר מספר הלימוד מקור אחר המבטא את העיקרון שכתבת עליו, והסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי במקור שבחרת. בסס את תשובתך על שתי דוגמאות מן המקור.

(17 $\frac{1}{3}$ נקודות)

ב. — הצג הבדל אחד בין המדיניות של הנאצים כלפי היהודים בפולין בתקופה שעד הקמת הגטאות, ובין המדיניות

שלם כלפי היהודים בגרמניה בתקופה שעד פרוץ המלחמה. הסבר סיבה אחת להבדל זה.

— מדוע ריכוז היהודים בגטאות היה נקודת מפנה בחיי היהודים בפולין? הבא שני הסברים.

(16 נקודות)

2. מלחמת העולם השנייה ו"הסדר החדש"

- א. — הצג שני צעדים שנקטו הנאצים בשנתיים הראשונות של המלחמה לקידום רעיון "הסדר החדש" באירופה, והסבר כיצד כל אחד מן הצעדים שהצגת קידם רעיון זה.
- בחר מקור מספר הלימוד, והסבר כיצד הוא מבטא את מימוש רעיון "הסדר החדש" בשנתיים הראשונות של המלחמה. (16 נקודות)
- ב. — הסבר את החשיבות של המערכה על סטלינגרד (אוגוסט 1942 - פברואר 1943).
- הסבר כיצד חשיבות זו באה לידי ביטוי בקריקטורה שלפניך, שפורסמה בעיתון אמריקני בעת המערכה על סטלינגרד. בסס את תשובתך על שתי דוגמאות מן הקריקטורה. (17 $\frac{1}{3}$ נקודות)

לא כך התנהלו
העניינים בקומפיין*

מספר הנפגעים
הגרמנים הולך וגדל

סטלינגרד

(The Evening Star, September 26, 1942)

הבֶּלֶט הרוסי

* בקומפיין חתמו נציגי צרפת על הסכם הכניעה לגרמניה (1940).

3. דרכי התנגדות של היהודים בגטאות לנאצים

א. היהודים בגטאות התנגדו למדיניות של הנאצים בדרכים שונות.

בחר מקור **מספר הלימוד** המבטא את **אחת** מדרכי ההתנגדות האלה, והסבר כיצד ההתנגדות לנאצים באה לידי ביטוי במקור שבחרת. (בסעיף זה אין להתייחס למרידות בגטאות.) (13 $\frac{1}{3}$ נקודות)

ב. לפניך כרוז של ה"ארגון היהודי הלוחם" (אי"ל), שפורסם בגטו ורשה בינואר 1943.

אל המוני היהודים בגטו

ב־22 בינואר 1943 ימלאו שישה חודשים להתחלת ההגליה בוורשה. כולנו זוכרים היטב את ימי האימים, שבהם הובלו 300,000 אחינו ואחיותינו והומתו באכזריות במחנה המוות טרבלינקה. חלפו שישה חודשים של חיי פחד מוות מתמיד, בלי דעת מה ילד יום. מכל עבר הגיעו ידיעות על השמדת היהודים בגנרל־גוברנמן, בגרמניה, בארצות הכבושות. בהאזיננו לבשורות העגומות חיכינו לשעתנו כל יום וכל רגע. היום חייבים אנו להבין, שהמרצחים הנאצים הניחו אותנו חיים רק מפני שהם רוצים לנצל את כוח העבודה שלנו עד ל[טיפה] האחרונה של דם זיעה, עד לנשימתנו האחרונה. עבדים אנחנו. וכשאינן העבדים מביאים עוד רווחים, הורגים אותם. דבר זה חייב כל איש מאיתנו להבין, וכל איש מאיתנו חייב לזכור זאת תמיד.

בשבועות האחרונים הפיצו אנשים מ[חוגים] מסוימים ידיעות על מכתבים, שבאו כאילו מן היהודים שהובלו מוורשה, הנמצאים כביכול במחנות עבודה על יד מינסק או ב־ברויסק. המוני העם היהודים, אל תאמינו במעשיות אלה. הן מופצות על ידי יהודים שהם בשירות הגסטאפו. המרצחים העקובים מדם יש להם בזה מטרה מסוימת: להרגיע את האוכלוסייה היהודית, כדי שאחר כך [תיעשה] ההגליה הבאה בלי קשיים, בכוחות מינימליים וללא קורבנות מצד הגרמנים. הם רוצים שהיהודים לא יכינו מחבואים ולא יתנגדו. יהודים, אל תחזרו על סיפורי השקרים.

אל תסייעו בידי הסוכנים. אנשי הגסטאפו הנפשעים יבואו על שכרם. המוני העם היהודים, השעה קרבה. חייבים אתם להיות נכונים להתנגד, לא למסור עצמכם לשחיטה ככבשים. אפילו יהודי אחד אל ילך אל הקרון. אנשים שאין להם יכולת להתנגד באופן אקטיבי, יתנגדו התנגדות פסיבית, כלומר יתחבאו. [...]

סימתנו חייבת להיות עתה:

יהיו הכול נכונים למות כבני־אדם!

ינואר 1943

(י' ארד, 'י' גוטמן וא' מרגליות [עורכים], **השווא בתיעוד**, יד ושם, תשל"ח, עמ' 239-240)

בגטאות התנהל ויכוח בנוגע ליציאה למרד.

— על פי **מה שלמדת**, הצג שניים מן הטענות של המתנגדים למרד.

— על פי **הכרוז**, הסבר את התגובות של חברי אי"ל לטענות של המתנגדים למרד.

(20 נקודות)

שים לב: לאחר שתסיים להשיב על חלק זה, מסור למשגיח את מחברת הבחינה, את ספר הלימוד ואת כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם", וקבל ממנו את חלק ב של השאלון ומחברת בחינה נוספת. אין לחזור לחלק א לאחר מסירת מחברת הבחינה למשגיח.

בהצלחה!

מועד חורף מאוחר

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף מאוחר, תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 022261

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

לכיתות י"א

היסטוריה

תוכנית חדשה — 70%

חלק ב

הוראות לנבחן

- משך הבחינה: שעתיים.
- מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה שלושה פרקים. בחר בשני פרקים וענה על שאלה אחת מכל פרק שבחרת (לכל שאלה — $33\frac{1}{3}$ נקודות).
- חומר עזר מותר בשימוש: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

המשך מעבר לדף ◀

חלק ב

שים לב: בחלק זה בחר בשני פרקים וענה על שאלה אחת מכל פרק שבחרת.

פרק שני — לאומיות וציונות (33 $\frac{1}{3}$ נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מן השאלות 4-6.

4. מקור — הגורמים ללאומיות, העיר העברית

א. הסבר את ההשפעה של תהליך התיעוש והעירור על צמיחת הלאומיות באירופה במאה ה-19.

הצג גורם נוסף לצמיחת הלאומיות באירופה. (16 נקודות)

ב. לפניך קטע מזיכרונותיו של עקיבא אריה וייס, ממייסדי העיר תל אביב.

כשיצאתי מביתי על מנת לעלות לארץ־ישראל [...] נדהמתי לִשְׁמַע הבשורה הרעה על פטירת מנהיגנו הגדול. [...] ומרוב ייאוש חשבתי: איך תקום לנו ארץ־ישראל באין הד"ר הרצל איתנו? התנחמתי בזה שהקדמתי לעלות לארץ. [...]

והנה חיפשתי עצות בין אנשי היישוב הארץ־ישראלי, מה המעשה אשר לדעתם יש להתחיל, כדי להמשיך את הציונות גם לאחר מות יוצרה, עד שפתאום נצנץ רעיון במוחי: [...] חברה חדשה לפי תוכנית "תל אביב" [אלט-ניי-לאנד] צריכה להיוסד ויהי מה!

וכדי לרכוש את מספר האנשים הפעילים, עלינו לייסד את החברה החדשה, וראשית מעשיה של החברה צריכה להיות: לגשת לבניין עיר עברית למופת. מושבות עבריות ישנן בארץ, ועכשיו הגיעה השעה להתחיל בבניין ערים. על ידי בניין העיר הראשונה נרחיב את היכולת והאפשרות לקליטה נוספת של מתיישבים חדשים, שיתעסקו במקצועותיהם וירוויחו כדי מחייתם. ועל ידי כך יהיו כוח מושך גם לאחרים בגולה, שיעלו אחריהם ארצה.

(מעובד על פי י' שנקר, על סיפה של ארץ חדשה, האוניברסיטה העברית והאגף לתכנון ולפיתוח תוכניות לימודים, 2005, עמ' 85-86)

— הסבר כיצד באה לידי ביטוי בקטע התרומה של הקמת העיר תל אביב לביסוס התנועה הציונית בארץ־ישראל.

בסס את תשובתך על שתי דוגמאות מן הקטע.

— על פי מה שלמדת, הצג את המאפיינים של צורת התיישבות נוספת שנוסדה בארץ־ישראל בתקופה זו.

(17 $\frac{1}{3}$ נקודות)

5. התנועות הלאומיות – מטרות ואמצעים

- א. הצג את המטרות של התנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19 וְשניים מדפוסי הפעילות שלהן. (16 נקודות)
- ב. — הצג את תוכנית בזל: מטרה ואמצעים.
- בחר באחד מן האמצעים שהצגת, שהיה המשמעותי ביותר לדעתך לקידום מטרת הציונות. נמק את בחירתך. (17 $\frac{1}{3}$ נקודות)

6. התנועות הלאומיות – גורמים מסייעים

- א. הסבר שניים מן הגורמים שסייעו למימוש היעדים של התנועות הלאומיות באירופה. (13 $\frac{1}{3}$ נקודות)
- ב. הסבר שניים מן האינטרסים של בריטניה בפרסום הצהרת בלפור. (10 נקודות)
- ג. הצג את עיקרי התוכן של הצהרת בלפור, והסבר כיצד היא סייעה לתנועה הציונית. (10 נקודות)

פרק שלישי – המאבק על הקמת מדינת ישראל (33 $\frac{1}{3}$ נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מן השאלות 7-9.

7. מקור – העברת שאלת ארץ-ישראל לאו"ם

א. לפניך קטע מן הספר "ארץ-ישראל במאה העשרים" שכתבו מרדכי נאור ודן גלעדי.

ב־15 בפברואר 1947 הפתיע בוויין [שר החוץ הבריטי] את כל הצדדים בהכריזו כי ממשלתו החליטה להעביר את ההכרעה על גורל ארץ-ישראל לידי האו"ם. המניעים למפנה זה היו מגוונים, ונבעו משורת אכזבות מעמדות כל הצדדים המעורבים, שהחמורה שבהן הייתה עמדת ארצות הברית. [...] היו עוד סיבות שהביאו את ממשלת בריטניה לסיים את המנדט: הממשל הבריטי חש שאינו שולט עוד במהלך המאורעות בארץ-ישראל, לנוכח ריבוי ההתנגשויות האלימות והקורבנות הרבים בחיי אדם; האופוזיציה [בבריטניה] וכן חלק מדעת הקהל והעיתונות, תקפו בחריפות את הממשלה; הסכסוך עם ארצות הברית בשאלת ארץ-ישראל השפיע לרעה על יחסי הידידות ביניהן בתקופה שבריטניה המותשת ממלחמת העולם השנייה הייתה זקוקה לסיוע אמריקני גדול.

(מעובד על פי מ' נאור וד' גלעדי, ארץ-ישראל במאה העשרים מיישוב למדינה 1950-1900, משרד הביטחון – הוצאה לאור, 1990, עמ' 354-355)

על פי הקטע, הסבר את השיקולים של בריטניה להעביר את שאלת ארץ-ישראל לאו"ם.

הצג שניים מן האירועים שהשפיעו על שיקולים אלה. (17 $\frac{1}{3}$ נקודות)

ב. — מדוע תמכה ארצות הברית בהצעת החלוקה באו"ם בכ"ט בנובמבר 1947? הבא שתי סיבות.

— הצג את תגובת היהודים ואת תגובת הערבים בארץ-ישראל על החלטה זו. (16 נקודות)

8. המאבק של היישוב היהודי בבריטים (1947-1945)

א. — מדוע שינתה הנהגת היישוב היהודי את מדיניותה כלפי בריטניה לאחר סיום מלחמת העולם השנייה? הבא שתי סיבות.

— הצג דוגמה אחת לשינוי זה. (16 נקודות)

ב. הסבר על מה הייתה המחלוקת בין ההגנה ובין האצ"ל והלח"י, והצג טיעון אחד של כל אחד מן הצדדים במחלוקת זו. (17 $\frac{1}{3}$ נקודות)

9. מלחמת העצמאות

א. הצג את הקשיים של היישוב היהודי בשלב הראשון של מלחמת העצמאות (30 בנובמבר 1947 — 14 במאי 1948). הסבר כיצד אחד מן הקשיים שהצגת בא לידי ביטוי באירוע שהתרחש בשלב זה. (16 נקודות)

ב. הסבר יתרונ אחד וחסרונ אחד שהיו למדינת ישראל בשלב השני של מלחמת העצמאות.

הסבר יתרון אחד וחסרון אחד שהיו לצבאות ערב בשלב זה של המלחמה. (17 $\frac{1}{3}$ נקודות)

פרק רביעי – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל (33 $\frac{1}{3}$ נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מן השאלות 10-13.

10. מקור – גורל היהודים בארצות האסלאם

א. לפניך קטע מנאום של מלך מרוקו, מוחמד החמישי, לבני עמו כמה ימים לאחר ההכרזה על הקמת מדינת ישראל.

רבאט, 23 במאי 1948

זה כמה ימים מאז שפרצה המלחמה בפלשתיין [ארץ-ישראל] ארץ קדושה, לאחר שהערבים נואשו מלשכנע את הציונים לוותר על הרעיון להשתלט על הארץ הזו ולגרש ממנה את תושביה. המדינות החברות בליגה הערבית מצאו עצמן מחויבות לפלוש לפלשתיין הקדושה כדי להגן על תושביה ולמגר את התוקפנות הבלתי מוצדקת של הציונים.

[...] אין בכוונת הערבים להרע ליהודים ואין הערבים רואים בהם אויבים. מטרתם היחידה היא להגן על ירושלים ולהשיב על כנו את השלום והצדק לארץ הקודש תוך שמירה על המעמד שהוענק דרך קבע ליהודים מאז הכיבוש המוסלמי. מסיבה זו אני מצווה לנתינים המוסלמים שלא להיגרר להסתה בעקבות מעשיהם של היהודים נגד אחיהם הערבים בפלשתיין, ולא לבצע מעשה כלשהו העלול לשבש את הסדר וביטחון הציבור. הם צריכים לדעת כי יהודי מרוקו, שהשתקעו לפני מאות שנים בארץ הזאת שהעניקה להם את חסותה [...] העידו על תמיכתם ללא סייג בכס המלכות המרוקאית, שונים הם מהיהודים העקורים שפנו מכל קצוות תבל לפלשתיין בכוונה להשתלט עליה שלא בצדק ובשרירות לב. אני מצווה גם לנתיני היהודים שלא לשכוח שהם מרוקאים אשר חיים תחת חסותנו וכי [...] זכו להגנה הטובה ביותר מצידנו על האינטרסים והזכויות שלהם. לפיכך הם צריכים להימנע מכל מעשה שיש בו כדי לתמוך בתוקפנות הציונית או להפגין סולידריות כלפיה, משום שבכך הם יפגעו בזכויות המיוחדות המוענקות להם כשם שיפגעו באזרחותם המרוקאית. אני סמוך ובטוח שאתם, המרוקאים כולכם ללא יוצא מן הכלל, תיענו בחיוב לקריאה זו כדי שהסדר הציבורי במולדת היקרה שלנו יכובד וישמר.

(מעובד על פי ח' סעדון, "המרכיב הפלשתיני" בהתפרצויות אלימות בין יהודים לבין מוסלמים בארצות האסלאם",

פעמים, 63, תשנ"ה, עמ' 118-119)

— על פי מה שלמדת, מה הייתה ההשפעה של מלחמת העצמאות על היחסים בין היהודים ובין המוסלמים בארצות האסלאם?

— הסבר כיצד השפעה זו באה לידי ביטוי בקטע שלפניך. בסס את תשובתך על שתי דוגמאות מן הקטע.
(17 $\frac{1}{3}$ נקודות)

ב. הסבר שניים מן הגורמים (מלבד מלחמת העצמאות) שהשפיעו על מצב היהודים בארצות האסלאם

משנות הארבעים עד סוף שנות השישים של המאה ה-20.

(16 נקודות)

11. העלייה בעשור הראשון למדינה

- א. הסבר את הגורמים לעלייה הגדולה למדינת ישראל בשנות החמישים והשישים של המאה ה-20. (16 נקודות)
- ב. בעשור הראשון למדינת ישראל התנהל ויכוח בשאלת העלייה הגדולה. היו שטענו כי יש לאפשר עלייה חופשית, פתוחה לכול. אחרים טענו כי הכרחי להגביל את העלייה ולהנהיג עלייה מבוקרת (סלקטיבית). הצג את עמדתך בעניין זה, ונמק אותה. בתשובתך התבסס על שתי עובדות היסטוריות. (17 $\frac{1}{3}$ נקודות)

12. מלחמת ששת הימים (1967)

- א. הסבר את הגורמים שהובילו למלחמת ששת הימים: שני גורמים שנבעו מן ההתנהלות של מדינות ערב, ושני גורמים שנבעו מן ההתנהלות של מדינת ישראל. (20 נקודות)
- ב. הצג את השינוי שחל בתחושות של החברה הישראלית עם תום המלחמה. הסבר את ההשפעות של המלחמה על מדינת ישראל בתחום המדיני, ואת השפעות המלחמה על הפלסטינים אך על מדינות ערב. (13 $\frac{1}{3}$ נקודות)

13. מלחמת יום הכיפורים (1973)

- א. הסבר מה הניע את סוריה ומצרים לתקוף את ישראל באוקטובר 1973. (13 $\frac{1}{3}$ נקודות)
- ב. — מדוע הופתעה מדינת ישראל בפרוץ מלחמת יום הכיפורים? הבא שתי סיבות.
- הסבר שתי השפעות של הפתעה זו על מדינת ישראל: השפעה אחת עם פרוץ המלחמה והשפעה אחת לאחר סיומה. (20 נקודות)

בהצלחה!